

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Masalah

Basa salaku pakakas komunikasi manusa miboga sistem jeung subsistem anu dicangkem ku panyaturna. Lantaran panyatur atawa nu maké éta basa sipatna henteu homogén, ngabalukarkeun basa anu dipaké ku masarakat hiji wewengkon jeung wewengkon séjénna jadi henteu sarua, antukna éta hal ngabalukarkeun ayana variasi jeung ragam basa. Patalina jeung ragam basa, di Jawa Barat aya nu disebut basa dialék atawa basa wewengkon. Ulikan basa wewengkon biasana diwatesanan ku wates wilayah pamaréntahan, najan éta hal henteu salawasna kitu.

Ragam basa wewengkon atawa dialék lokal bisa aya dina wewengkon anu lega (kabupatén), bisa ogé aya dina wewengkon anu heureut (Kacamatan). Basa dialék Parung Panjang nu aya di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor, mangrupa salah sahiji variasi basa anu dipaké ku hiji kelompok masarakat anu *relatif* loba, anu nyicingan éta wilayah. Basa dialék Parung Panjang miboga ciri basa anu has, nu ngabédakeun jeung basa wewengkon séjén. Upamana kecap “hamuai”, anu mangrupa simbol tina kagiatan manusa anu keur calangap, sabari ngaluarkeun hawa nepikeun sakapeung mah sok kaluar cimata nalika ngarasa tunduh. Éta kecap “hamuai”, ngan ukur aya jeung ukur dipaké di wewengkon Kacamatan Parung Panjang, béda deui saupama éta kecap dipaké ku masarakat Sunda di luareun éta wewengkon, pasti dianggapna anéh, malah mah bisa jadi teu apal harti jeung maksudna naon.

Basa dialék Parung Panjang masih kénéh dipaké ku masarakat nu aya di sabudeureunana, kaasup masih kénéh dipaké ku siswa SMP/SMA. Tapi, teu sakabéh siswa nu aya di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor ngagunakeun basa Sunda dialék Parung Panjang, aya sababaraha hal anu ngabalukarkeunana. Ayana interaksi sosial antara siswa SMP/SMA nu aya di Kacamatan Parung Panjang jeung siswa séjén di luareun éta wilayah, mangrupa salah sahiji hal anu ngabalukarkeun geus teu dipaké basa Sunda dialék Parung Panjang, antukna loba siswa anu nyerep basa séjén. Sifat masarakat anu henteu homogén, jadi faktor kadua nu ngabalukarkeun sabagian siswa SMP/SMA nu aya

di Kacamatan Parung Panjang henteu ngagunakeun basa Sunda dialék Parung Panjang. Loba siswa anu asalna lain ti Kacamatan Parung Panjang asli, bisa disebut loba masarakat pendatang anu nyicingan Kacamatan Parung Panjang. Letak géografis wilayah Kacamatan Parung Panjang anu deukeut ka daerah Tangerang, Rangkas Bitung, jeung Jakarta ogé jadi faktor anu mangaruh kana teu dipakéna basa dialék Parung Panjang.

Faktor di luhur luyu jeung pamadegan Chaer jeung Agustina (2010:62), yén variasi jeung ragam basa dibalukarkeun ku ayana ragam sosial panyatur éta basa jeung ayana ragam fungsi éta basa. Lamun téa panyaturna lain kaasup kana kelompok anu homogén boh budayana, boh sosial, katut pakasabanna, tangtuna waé ragam jeung variasi basa moal aya, hartina sakabéh manusa pasti bakal ngagunakeun basa anu sarua. Ragam jeung variasi basa dina enas-enasna geus nyumponan fungsi salaku pakakas komunikasi dina kahirupan sapopoé masarakat anu rupa-rupa.

Dumasar kana masalah nu geus dijéntrékeun di luhur, tangtu kudu aya solusi pikeun ngungkulán éta masalah, solusi nu bisa dipilampah pikeun ngungkulán masalah di luhur, nya éta perlu diayakeunna panalungtikan dialék basa Sunda Parung Panjang. Sanggeus diayakeunna ieu panalungtikan, dipiharep siswa salaku nonoman anu bakal ngamumulé, ngaraksa, jeung ngariksa, miboga kasadaran dina milih hiji basa atawa kecap, ulah nepika basa anu diserep ngaleungitkeun basa nu geus aya saméméhna.

Ngamumulé, ngaraksa, jeung ngariksa basa wewengkon, lain ngan ukur pikeun prioritas masarakat anu nyicingan éta wewengkon, tapi pikeun kapentingan sakabéh masarakat. Tarékah pikeun ngamumulé, ngaraksa, jeung ngariksa basa wewengkon, tangtuna waé ngabutuhkeun sababaraha informasi kabasaan anu lengkep. Cara meunangkeun éta informasi bisa dipilampah ku cara panalungtikan. Ngaliwatan panalungtikan, tangtuna waé bisa meunangkeun data jeung informasi anu dibutuhkeun, anu bisa digunakeun pikeun alat atawa ngamumulé, ngaraksa, jeung ngariksa basa hususna basa wewengkon, utamana dina widang élmu linguistik, sastra, jeung sosial budaya. Panalungtikan ogé miboga udagan jeung mangpaat pikeun ngainvén tarisir basa dialék Parung Panjang. salian ti éta, ieu panalungtikan miboga udagan pikeun mikanyaho dialék

basa Sunda Parung Panjang anu leuwih *Up to date*, ku kituna anu dijadikeun objék panalungtikanna nya éta siswa SMP/SMA nu aya di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor.

Geus aya sababaraha panalungtikan anu medar ngeunaan dialék basa Sunda, diantarana “Basa Sunda Pandeglang di Kacamatan Munjul pikeun Bahan Pangajaran Basa Sunda di SMP” ku Mimi Helmiah (2005), “Basa Sunda Dialék Sukabumi di Kacamatan Waluran” ku Adi Sanjaya (2005), “Basa Sunda Dialék di Kacamatan Langensari Kota Banjar” ku Desi Maulina Rizqi (2007), “Basa Sunda Dialék Majaléngka di Kacamatan Sukahaji” ku Dede Nurfaridah (2007), “Basa Sunda Dialék Garut di Kacamatan Karangpawitan Pikeun Bahan Pangajaran Basa Sunda di SMP/SMA” ku Ita Fauziah (2012). Kecap anu ditalungtikna ngawengku sababaraha istilah, nya éta istilah pancakaki, gaganti sesebutan, istilah kahirupan désa jeung masarakat, ngaran papasingan babagian awak, istilah-istilah nu pakait jeung imah sarta babagianna, ngaran-ngaran pakakas, istilah dina kadaharan jeung inuman, ngaran-ngaran panyakit, kecap pagawéan, pakéan, ngaran-ngaran kaulinan barudak, ngaran tutuwuhan jeung bungbuahan, ngaran sasatoan, istilah kaayaan alam jeung usum, istilah budi parangi, istilah pacabakan, anu pamungkas kecap pananya, panyambung, panambah jeung panganteb.

Sanajan geus loba panalungtikan ngeunaan dialék nu aya di wewengkon-wewengkon Jawa Barat, tapi anu nalungtik ngeunaan dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor mah tacan aya, éta hal téh nuduhkeun yén perlu diayakeun panalungtikan ngeunaan dialék nu aya di éta tempat. Nu ngabédakeun ieu panalungtikan jeung panalungtikan nu geus aya nya éta tempat jeung objék panalungtikanna. Ngaliwatan ieu panalungtikan dipiharep masarakat bisa mikawanoh basa Sunda dialék Parung Panjang nu aya di Kacamatan Parung Panjang, sarta numuwuhkeun kasadaran dina makéna basa luyu jeung wewengkon masarakatna, hususna di wewengkon anu ditalungtik. Ku kituna ieu panalungtikan dijudulan “Basa Sunda Dialék Parung Panjang nu dipaké ku Siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor”.

1.2 Rumusan Masalah

Dumasar kasang tukang di luhur, ieu panalungtikan diwatesanan ku ngagambankeun basa Sunda dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupaten Bogor. Anapon kecap anu ditalungtikna ngawengku sababaraha widang, nya éta: (a) istilah pancakaki, (b) kecap gaganti sesebutan, (c) istilah kahirupan désa jeung masarakat, (d) ngaran babagan awak, (e) istilah imah jeung bagianna, (f) istilah ngaran pakakas, (g) istilah kadaharan jeung inuman, (h) ngaran panyakit, (i) kecap pagawean, (j) pakéan, (k) ngaran kaulinan barudak, (l) ngaran tutuwuhan jeung bungbuahan, (m) ngaran sasatoan, (n) istilah kaayaan alam jeung usum, (o) istilah budi parangi, (p) istilah pacabakan, (q) kecap pananya, panyambung, panambah jeung panganteb. kecap-kecap di luhur ditalungtik sabab mangrupa kecap-kecap anu sok dipaké dina kahirupan sapopoé (Prawiraatmaja spk, 1979:191).

Dumasar kana watesan masalah di luhur, masalah dina ieu panalungtikan dirumuskeun dina kalimah pananya ieu di handap:

- 1) Aya sabaraha jumlah kecap basa Sunda dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupaten Bogor?
- 2) Kumaha wangun kecap dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupaten Bogor?
- 3) Kumaha peta sebaran kecap-kecap basa Sunda dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupaten Bogor?

1.3 Tujuan Panalungtikan

Sacara umum ieu panalungtikan miboga tujuan pikeun ngadeskripsikeun, ngabeungharan kecap, tur ngawanohkeun basa Sunda dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupaten Bogor. Sacara husus ieu panalungtikan boga tujuan:

- 1) Invéntarisasi basa Sunda dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupaten Bogor;

- 2) Ngadéskripsiéun wangun kecap basa Sunda Dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor; jeung
- 3) Ngadéskripsiéun peta sebaran kecap basa Sunda dialék Parung Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang Kabupatén Bogor.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Sacara tioritis ieu panalungtikan bisa nambahán pangaweruh dialéktologi basa Sunda, nambahán kabeungharan kecap basa Sunda, pikeun ngeuyeuban tiori paélmuan katatabasaan basa Sunda, jeung bahan pikeun ngeuyeuban dina nyusun kamus basa Sunda dialék

1.4.2 Mangpaat Praktis

Sacara praktis ieu panalungtikan dipihareup bisa jadi bahan tinimbangan dina nyusun bahan pangajaran ngeunaan basa Sunda dialek, pikeun bahan ajar muatan lokal basa Sunda, pikeun ngeuyeuban kabeungharan kecap, sarta pikeun bahan pangaweruh ngeunaan dialéktologi basa Sunda boh keur guru, boh keur siswa, ogé keur masarakat.

1.5 Raraga Nulis

Ieu tulisan téh mangrupa laporan panalungtikan nu ngawujud skripsi. Ieu skripsi eusina diwangun ku lima bab. Bab I nya éta bubuka, anu eusina medar ngeunaan kasang tukang masalah, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung raraga nulis.

Dina bab II nya éta tatapakan tiori, eusina medar ngeunaan ragam basa, watesan ragam basa, papasingan ragam basa, basa dialék, wangenan basa dialék, géografi dialék, adegan kecap, panalungtikan saméméhna, jeung kalungguhan tiori.

Bab III nya éta métode panalungtikan, eusina medar ngeunaan désain panalungtikan, lokasi panalungtikan jeung sumber data, téknik ngumpulkeun data, instrument panalungtikan, téknik ngolah data.

Bab IV nya éta hasil panalungtikan jeung pedaran, eusina ngadéskripsiéun data jeung pedaran tina hasil panalungtikan, ngawengku basa dialék Parung

Panjang nu dipaké ku siswa SMP/SMA di Kacamatan Parung Panjang. Anu pamungkas bab V nya éta panutup, eusina ngadéskripsiun kacindekan jeung saran.